3.4. Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus

Kriisiolukorra lahendamise eest vastutav asutus on kriisiolukorra lahendamise operatiivse korraldamise keskne osaline. Kriisiolukorra juhtimise üldpõhimõtteid käsitletakse peatükis „Kriisiolukorra lahendamine (juhtimine)" (viide), kuid kriisiolukorra praktiline lahendamine toimub üldjuhul lahendava asutuse kaudu.

Lahendava asutuse määramisel lähtutakse ülesannete jäävuse põhimõttest. Üldjuhul vastutab kriisiolukorra või selle osa lahendamise eest asutus, kelle pädevusse kuulub vastava valdkonna juhtimine või korraldamine tavaolukorras.

Kriisiolukorra lahendamise eest vastutavaks asutuseks võib olla seaduses või riigi kriisiplaanis määratud valitsusasutus, elutähtsa teenuse toimepidevuse korraldaja või tema määratud asutus ning kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus (§ 36 lg 5). Kui vastutavat valitsusasutust ei ole seaduses või riigi kriisiplaanis määratud või mitme asutuse vastutusvaldkond kattub, määrab vastutava valitsusasutuse Vabariigi Valitsus. Kriisiolukorrast lähtuvalt võib vastutavaid valitsusasutusi olla ka mitu (§ 36 lg-d 6–7).

Kui kriisiolukorra lahendamine hõlmab nii riigiasutuste kui ka kohaliku omavalitsuse ülesandeid, säilib iga asutuse vastutus tema pädevusse kuuluvate ülesannete eest. Nende tegevus ja koostöö seotakse tervikuks kriisiolukorra juhtimise ja koordineerimisekriisi juhtimise ja koordineerimise kaudu. Ministeerium tagab oma valitsemisala tegevuse ühtsuse ja koordineerituse teiste ministeeriumidega ning toetab oma valdkonnas kriisiolukorra lahendamise eest vastutavat asutust. Regionaalsel tasandil toetab Päästeamet vastutavat asutust koostöö ja teabevahetuse korraldamisel ning nõustab kohaliku omavalitsuse üksusi (§ 36 lg 4, § 37 lg 2).

Tabel 31. Kriisiolukorra peamise mõju ja näitliku võimaliku lahendava asutuse seos

Kriisiolukorra peamine mõju või valdkond	Võimalik lahendav asutus
Pääste- ja elanikkonnakaitse küsimused	Pädev päästeasutus
Avalik kord ja sisejulgeolek	Pädev sisejulgeolekuasutus
Terviseoht ja epideemiad	Tervisevaldkonna eest vastutav asutus
Transpordisüsteemi häired	Transpordivaldkonna eest vastutav asutus
Keskkonnaõnnetused	Keskkonnavaldkonna eest vastutav asutus

Kriisiolukorra peamine mõju või valdkond	Võimalik lahendav asutus
Riigikaitseline kriisiolukord	Seaduses sätestatud juhtudel Kaitsevägi

Mida tähendab kriisiolukorra lahendamise eest vastutamine?

Lahendav asutus vastutab talle määratud kriisiolukorra või selle raames talle määratud ülesande täitmise tervikliku korraldamise eest.

Praktikas tähendab see eelkõige, et lahendav asutus:

1. loob ja hoiab vastutusalas vajalikku olukorrateadlikkust;
2. korraldab kriisiplaani ja vajalike tegevuste rakendamist;
3. koordineerib kriisiolukorra lahendamisse kaasatud osaliste tegevusi ning hindab võime- ja ressursivajadust;
4. teeb otsuseid pädevuse piires ja annab kõrgemat otsustustasandit nõudvad küsimused edasi.

Lahendava asutuse määramine ei tähenda, et ta:

1. võtab üle teiste asutuste seadusest tulenevad ülesanded või pädevuse;
2. muutub teiste kriisiolukorda lahendavate asutuste üldiseks hierarhiliseks ülemaks;
3. saab automaatselt käsutada teiste asutuste personali, vara või muid ressursse;
4. saab kasutada KORKS-is sätestatud erivolitusi ilma konkreetse õigusliku aluseta.

Kriisiolukorra lahendamise eest vastutamine ja siduva korralduse andmine on seega kaks eri asja. Üldise KORKS-i § 44 korraldusvolituse saab lahendav valitsusasutus, mitte iga KORKS-i § 36 lõikes 5 nimetatud lahendav asutus.

Kui lahendavaid asutusi on mitu?

Kui kriisiolukorral on mitu lahendavat asutust, tuleb nende vastutusalad ja omavaheline koostöö määrata võimalikult selgelt kriisiplaanis või kriisiolukorra lahendamise korralduses.

Mitme lahendava asutuse olemasolu ei tähenda mitut üksteisest sõltumatut kriisiolukorra juhtimist. Ühine olukorrateadlikkus, tegevuste kooskõla ja vajaduse korral ühised prioriteedid tuleb tagada kogu kriisiolukorra ulatuses.

K**es võib kellele korralduse anda?**

Kriisiolukorra lahendamise peamine alus on asutuste pädevuspõhine tegevus, koostöö ja kriisiplaanis kokku lepitud tegevused. Siduvat korraldust kasutatakse siis, kui selleks on seaduslik alus.

Tabel 32. Korralduste andmine

Korralduse andja	Korralduse saaja	Õigus ja piirang
Kriisiolukorra juht	Minister	Võib anda kriisiolukorra lahendamiseks ministrile tema vastutusvaldkonnas KORKS-i § 43 kohase siduva korralduse
Kriisiolukorra juht	Lahendav valitsusasutus	Võib anda § 44 lg 1 nimetatud korralduse, kui minister ei ole talle antudkorraldust (õigel ajal) täitnud
Minister/ ministeerium	Oma valitsemisala asutused	Juhib ja korraldab valitsemisala VVS-i, valdkonnaseaduste ning asutuste põhimääruste alusel. See ei ole KORKS-i § 44 korraldusvolitus
Lahendav valitsusasutus	Täidesaatva riigivõimu asutus	Võib anda KORKS-i § 44 kohase korralduse asutuse olemasoleva pädevuse ja volituste piires
Lahendav valitsusasutus	Ministeerium	Ei või anda KORKS-i § 44 alusel korraldust
Lahendav valitsusasutus	Kohaliku omavalitsuse üksus	Võib anda korralduse üksnes KOV-i püsiva või ühekordse kriisiülesande täitmise käigus ja vältimatu vajaduse korral
Lahendav valitsusasutus	Kaitsevägi	Üldjuhul Kaitseväe juhataja või tema volitatud ülema nõusolekul. Nõusolekut ei vaja kui on kriisiolukorra juhi korraldus
Lahendav valitsusasutus	Kaitseliit	Üldjuhul Kaitseliidu ülema või tema volitatud ülema nõusolekul. Nõusolekut ei vaja kriisiolukorra juhi korraldus
Lahendav valitsusasutus	Eesti Pank	Üksnes püsiva kriisiülesande täitmise käigus ja vältimatuvajaduse korral; arvestada tuleb seaduses sätestatud sõltumatuse erisusi
Lahendav asutus, mis ei ole valitsusasutus	Teine asutus	Lahendava asutuse staatus ei anna iseenesest KORKS-i§ 44 üldist korraldusvolitust
Kaitsevägi riigikaitselise kriisiolukorra ajal	§ 44 lg 1 nimetatud adressaadid	Võib anda § 44 korralduse ka eraldi KORKS-is sätestatud juhul, kui valmistutakse mobilisatsiooniks, demobilisatsiooniks, sõjaseisukorra lahendamiseks või kollektiivse enesekaitse operatsiooniks

Korralduse andja	Korralduse saaja	Õigus ja piirang
Kaitsevägi	PPA või KAPO, kui see on lahendav valitsusasutus	Korralduse võib anda üksnes vastava asutuse juhi nõusolekul

Kui tekib vaidlus, kes peab ülesannet täitma?

Kriisiolukorra ajal tekkinud haldusülesannete jaotuse ja täitmisega seotud vaidlus lahendatakse esmalt koostöös või ministrite vahel. Kui lahendust ei saavutata, võib küsimuse lahendada kriisiolukorra juht. KOV-il säilib võimalus pöörduda vaidluse lahendamiseks kohtusse.

Riigikantselei toetab seejuures täidesaatva riigivõimu asutuste tegevuse riigiülest koordineerimist, kuid ei asenda KORKS-i §-s 42 nimetatud vaidluse otsustajat.

Viimati uuendatud 02.10.2026